

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

10 април 2014 година *

„Преюдициално запитване — Интелектуална собственост — Авторско право и сродните му права — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Директива 2001/29/ЕО — Член 5, параграф 2, буква б) и параграф 5 — Право на възпроизвеждане — Изключения и ограничения — Възпроизвеждане за лично ползване — Законен произход на копието — Директива 2004/48/ЕО — Приложно поле“

По дело C-435/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Hoge Raad der Nederlanden (Нидерландия) с акт от 21 септември 2012 г., постъпил в Съда на 26 септември 2012 г., в рамките на производство по дело

ACI Adam BV и др.

срещу

Stichting de Thuis kopie,

Stichting Onderhandeligen Thuis kopie vergoeding,

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състав, K. Lenaerts, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия в четвърти състав, M. Safjan, J. Malenovský (докладчик) и A. Prechal, съдии,

генерален адвокат: P. Cruz Villalón,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 9 октомври 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за ACI Adam BV и др., от D. Visser, advocaat,

— за Stichting de Thuis kopie и за Stichting Onderhandeligen Thuis kopie vergoeding, от T. Cohen Jehoram и V. Rörsch, advocaten,

* Език на производството: нидерландски.

- за нидерландското правителство, от C. Schillemans и M. Noort, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от M. García-Valdecasas Dorrego, в качеството на представител,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от P. Gentili, avvocato dello Stato,
- за литовското правителство, от D. Kriauciūnas и J. Nasutavičienė, в качеството на представители,
- за австрийското правителство, от A. Posch, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от J. Samnadda и F. Wilman, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 9 януари 2014 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, параграф 2, буква б) и параграф 5 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230), както и на Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 2, стр. 56).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между ACI Adam BV и още няколко предприятия (наричани по-нататък „ACI Adam и др.“), от една страна, и Stichting de Thuiskopie (наричано по-нататък „Thuiskopie“) и Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding (наричано по-нататък „SONT“), от друга, като последните две са фондации, първата от които събира и разпределя таксата, заплащана от вносителите и производителите на носители, предназначени за възпроизвеждането на литературни, научни и художествени произведения за лично ползване (наричана по-нататък „таксата за копиране за лично ползване“), а втората определя размера на тази такса; страните спорят относно това, че при определянето на размера на таксата втората фондация взема предвид вредите, произтичащи от копирането на произведения от незаконен източник.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2001/29

3 Съображения 22, 31, 32, 35, 38 и 44 от Директива 2001/29 гласят:

„(22) Целта за оказване на адекватна подкрепа на разпространението на културата не трябва да бъде постигната, като се жертва строгата закрила на правата или като се толерират незаконни форми на разпространение на имитирани или пиратски произведения на изкуството.

[...]

(31) Трябва да се поддържа справедлив баланс между правата и интересите на различните категории притежатели на права, както и на различните категории притежатели на права и ползватели на закриляни обекти. [...]

(32) Настоящата директива съдържа изчерпателен списък на изключенията и ограниченията по отношение на правото на възпроизвеждане и правото на публично съобщаване. Някои изключения или ограничения се прилагат само за правото на възпроизвеждане, ако е уместно. Този списък отчита надлежно различните правни традиции на държавите членки, като в същото време цели гарантирането на функциониращ вътрешен пазар. Държавите членки следва да постигнат съгласувано прилагане на тези изключения и ограничения, които ще бъдат оценени при бъдещото преразглеждане на разпоредбите относно прилагането.

[...]

(35) В някои случаи на изключения или ограничения притежателите на права следва да получат справедливо обезщетение, за да бъдат обезщетени в достатъчна степен за използването на произведенията им или на други закриляни обекти. При определянето на формата, на подробните условия и възможното ниво на такова справедливо обезщетение следва да се отчетат конкретните обстоятелства за всеки случай. За оценяване на тези обстоятелства полезен критерий би била потенциалната вреда за притежателите на права, произтичаща от въпросното действие. В случаи, когато притежателите на права вече са получили плащане под друга форма, например като част от лицензионна такса, конкретно или специфично плащане би могло да не се дължи. Нивото на справедливо обезщетение следва изцяло да вземе предвид степента на използване на техническите мерки за защита, определени в настоящата директива. В някои случаи, когато накърняването на титуляра на права е минимално, би могло да не възниква задължение за плащане.

[...]

(38) На държавите членки следва да се разреши да предвидят изключение или ограничение по отношение на правото на възпроизвеждане за някои видове възпроизвеждане на аудио, визуален или аудио-визуален материал за лично използване, придружено от справедливо обезщетение. Това може да включва въвеждането или поддържането на схеми за възнаграждение за обезщетяване на притежателите на права за претърпените вреди. Въпреки че различията между тези схеми за възнаграждение засягат функционирането на вътрешния пазар, тези различия по отношение на възпроизвеждане за лично ползване по аналогов път не би трябвало да оказват значително въздействие върху развитието на

информационното общество. Копирането за лично ползване по цифров път може да е по-разпространено и да има по-големи икономически последици. Поради това следва да се отдаде необходимото внимание на различията между цифровото и аналоговото копиране за лично ползване и да се направи разграничение между тях в някои аспекти.

[...]

- (44) Когато се прилагат изключенията и ограниченията, предвидени в настоящата директива, това следва да се извършва в съответствие с международните задължения. Такива изключения и ограничения не може да се прилагат по начин, който накърнява законните интереси на притежателя на права или противоречи на нормалното използване на неговото произведение или на друг закрилян обект. Предвиждането на такива изключения или ограничения от държавите членки следва по-специално надлежно да отразява нарасналото икономическо въздействие, което може да имат такива изключения или ограничения в контекста на новата електронна среда. Следователно обхватът на някои изключения или ограничения може да е необходимо да бъде още по-ограничен по отношение на ново използване на произведения, закриляни от авторското право или други закриляни обекти“.

- 4 Член 2, буква а) от Директива 2001/29 предвижда:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

- а) за авторите — на техните произведения“.

- 5 Член 5, параграфи 2 и 5 от тази директива предвижда:

„2. Държавите членки могат да предвидят изключения или ограничения от правото на възпроизвеждане, предвидено в член 2, в следните случаи:

[...]

- б) по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер, при условие че притежателите на права получават справедливо обезщетение, което отчита прилагането или неприлагането на технически мерки, посочени в член 6 по отношение на съответните произведения или обект;

[...]

5. Изключенията и ограниченията, предвидени в параграфи 1, 2, 3 и 4, се прилагат само в някои специални случаи, които не засягат нормалното използване на произведението или друг закрилян обект, и не засягат неоправдано законните интереси на притежателя на права“.

- 6 Съгласно член 6 от посочената директива:

„1. Държавите членки предвиждат адекватна правна защита срещу заобикалянето на всяка ефективна технологична мярка, ко[е]то лицето извършва, като знае или има достатъчно основания да счита, че тя или той преследва тази цел.

[...]

3. За целите на настоящата директива изразът „технологична мярка“ означава технология, устройство или компонент, който в нормалния ход на работата си е предназначен да предотврати или ограничи действия по отношение на произведения или други обекти, защитени от закона, които не са разрешени от притежателя на авторско право или право, сродно на авторското право, както предвижда законът, или на правото *sui generis*, предвидено в глава III от Директива 96/9/ЕО [на Европейския парламент и Съвета от 11 март 1996 година за правна закрила на базите данни (ОВ L 77, стр. 20; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 102)]. Технологичните мерки се считат за „ефективни“, когато закриляно произведение или друг закрилян от закона обект е контролиран от титулярите на права чрез прилагането на контрол на достъпа или защитен процес като кодиране, замъгляване или друго преобразуване на произведението или на друг обект, закрилян от закона или механизъм за контрол върху копието, който постига целта за защита.

4. Независимо от правната защита, предвидена в параграф 1, при липсата на доброволни мерки, взети от притежателите на права, включително споразумения между притежателите на права и други заинтересовани страни, държавите членки вземат съответни мерки, за да гарантират притежателите на права да предоставят на бенефициера [на] изключение или ограничение, предвидено в националното законодателство в съответствие с член 5, параграф 2, буква а), параграф 2, буква в), параграф 2, буква г), параграф 2, буква д), [параграф 3, буква а),] параграф 3, буква б) или параграф 3, буква д), средствата за ползване на изключението или ограничението, доколкото е необходимо[, за] да се възползват от това изключение или ограничение[,] и когато бенефициерът има законен достъп до засегнатото защитено произведение или обект.

[...]“.

Директива 2004/48

- 7 В член 1 от Директива 2004/48 се определя предметът ѝ, както следва:

„Настоящата директива се отнася за мерките, процедурите и средствата за защита, които са необходими за гарантиране спазването на правата върху интелектуална собственост. По смисъла на настоящата директива терминът „права върху интелектуална собственост“ включва правата върху индустриална собственост“.

- 8 Член 2 от тази директива се отнася до нейния обхват и параграф 1 от него предвижда:

„Без да се засягат средствата, които са или могат да бъдат предвидени в законодателството на Общността или в националното законодателство, доколкото тези средства могат да са по-благоприятни за притежателите на права, мерките, процедурите и средствата за защита, предвидени в настоящата директива, се прилагат в съответствие с член 3 за всички нарушения на права върху интелектуална собственост, както е предвидено в законодателството на Общността и/или в националното законодателство на съответната държава членка“.

Нидерландското право

- 9 Съгласно член 1 от Закона за авторското право (Auteurswet, Stb. 2008, бр. 538, наричан по-нататък „AW“) авторът на литературно, научно или художествено произведение или неговите правоприменници имат в частност изключителното право да възпроизвеждат това произведение, освен при предвидените в този закон ограничения.

- 10 Член 16с, параграфи 1 и 2 от АW установява принципа на таксата за копиране за лично ползване. Тази разпоредба гласи следното:

„1. Възпроизвеждането на цялото или част от литературно, научно или художествено произведение на носител, предназначен за изпълнението, представянето или интерпретирането на произведение, не се счита за нарушение на авторското право върху това произведение, ако възпроизвеждането се прави за цели, които нито пряко, нито непряко имат търговски характер, и обслужва изключително личните дейности, проучвания или нужди на физическото лице, което извършва възпроизвеждането.

2. Заплащането на справедливо възнаграждение за възпроизвеждане по параграф 1 се дължи на автора на произведението или неговия правопреемник. Производителят или вносителят на носителите по параграф 1 отговаря за заплащане на възнаграждението“.

- 11 Член 1019h от Гражданския процесуален кодекс (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), който транспонира член 14 от Директива 2004/48, гласи следното:

„Ако е необходимо, по изключение от книга I, дял II, раздел 12, параграф 2 и от член 843а, параграф 1 понесените от печелившата страна разумни и пропорционални съдебни разноси и други разходи са за сметка на губещата страна, освен ако това е недопустимо по съображения за справедливост“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 12 ACI Adam и др. са вносители и/или производители на празни носители на данни, например компактдискове (CD) и дискове за еднократен запис (CD-R).
- 13 Съгласно член 16с от АW те са длъжни да заплащат на Thuiskopie таксата за копиране за лично ползване в размера, определян от SONT.
- 14 ACI Adam и др. смятат, че този размер неправилно е съобразен с вредата, която притежателите на авторски права евентуално понасят поради изготвянето на копия от незаконен източник.
- 15 Затова ACI Adam и др. предявяват иск срещу Thuiskopie и SONT пред Rechtbank te 's-Gravenhage (Харски окръжен съд), като по същество поддържат, че таксата за копиране за лично ползване по член 16с, параграф 2 от АW е предназначена единствено да обезщетява притежателите на авторски права за действията на възпроизвеждане по параграф 1 от този член, поради което размерът на таксата не трябва да осигурява и обезщетение за вредата, произтичаща от копирането на произведения от незаконни източници.
- 16 Rechtbank te 's-Gravenhage отхвърля исканията на ACI Adam и др. с решение от 25 юни 2008 г.
- 17 ACI Adam и др. обжалват това решение пред Gerechtshof te 's-Gravenhage (Харски апелативен съд). С решение от 15 ноември 2010 г. този съд потвърждава решението на Rechtbank te 's-Gravenhage.
- 18 Сезирана с касационна жалба от ACI Adam и др. срещу това решение, запитващата юрисдикция установява, че Директива 2001/29 не уточнява дали при определянето на справедливото възнаграждение по член 5, параграф 2, буква б) от тази директива трябва да се вземат предвид действията на възпроизвеждане от незаконни източници.

19 При тези условия Hoge Raad der Nederlanden решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 5, параграф 2, initio и буква б), евентуално във връзка с член 5, параграф 5 от Директива [2001/29], да се тълкува в смисъл, че посоченото в него ограничение на авторското право се прилага по отношение на възпроизвеждането, което отговаря на посочените в тази разпоредба изисквания, независимо от това дали екземплярите от произведението, които са възпроизведени, са получени от съответното физическо лице законосъобразно, т.е. без да се нарушава авторското право на притежателя им, или това ограничение важи само за възпроизвеждане, направено въз основа на екземпляри, които са получени от съответното физическо лице, без да се нарушава авторското право?

2) а) В случай че в отговор на първия въпрос се потвърди втората му хипотеза, може ли прилагането на „теста на трите етапа“ по член 5, параграф 5 от Директива [2001/29] да доведе до разширяване на приложното поле на ограничението, посочено в член 5, параграф 2, или прилагането на теста може да доведе единствено до стесняване на обхвата на това ограничение?

б) В случай че в отговор на първия въпрос се потвърди втората му хипотеза, противоречи ли разпоредба от националното право, чиято цел е направеното от физическо лице възпроизвеждане за лично ползване, което няма нито пряко, нито непряко търговски характер, да дава право на справедливо възнаграждение, независимо от това дали извършването на съответното възпроизвеждане е законно от гледна точка на член 5, параграф 2 от Директива [2001/29] — без тази разпоредба да нарушава правото на притежателя на авторското право да забрани възпроизвеждането, нито правото му на обезщетение за причинените вреди — на член 5 от тази директива или на друга разпоредба от правото на Съюза?

От значение ли е за отговора на този въпрос, предвид „теста на трите етапа“ по член 5, параграф 5 от Директива [2001/29], фактът, че не (или все още не) съществуват технически средства, за да се попречи на изготвянето на незаконни копия за лично ползване?

3) Приложима ли е Директива 2004/48 в правен спор като разглеждания в главното производство, в който — след като на основание член 5, параграф 2, буква б) от Директива [2001/29] държава членка е наложила на производителите и вносителите на носители, които са подходящи и са предназначени за възпроизвеждане на произведения, задължението да заплащат предвиденото в този член справедливо възнаграждение и е определила, че справедливото обезщетение трябва да се внася на определена от тази държава членка организация, на която е възложено събирането и разпределението на справедливото обезщетение — задължени да заплащат обезщетението лица искат от съда предвид конкретните обстоятелства по спор, които са от значение за определяне на справедливото обезщетение, да постанови решение по установителен иск срещу посочената организация, която го оспорва?“.

По преюдициалните въпроси

По първия и втория въпрос

20 С първия и втория си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали правото на Съюза, и в частност член 5, параграф 2, буква б) във връзка с член 5, параграф 5 от Директива 2001/29, трябва да се тълкува в смисъл,

че не допуска национално законодателство като приложимото в главното производство, което не разграничава хипотезата, в която е налице възпроизвеждане за лично ползване от законен източник, от хипотезата, в която източникът е незаконен.

- 21 В самото начало следва да се напомни, че съгласно текста на член 2 от Директива 2001/29 държавите членки предоставят на авторите изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане на техните произведения по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично, като същевременно с член 5, параграф 2 от Директивата на държавите членки е дадена възможността да предвидят изключения и ограничения на това право.
- 22 Що се отнася до обхвата на тези изключения и ограничения, следва да се напомни, че съгласно постоянната практика на Съда разпоредбите на директива, които се отклоняват от общ принцип, установен със същата директива, трябва да бъдат предмет на стриктно тълкуване (решение *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, точка 56 и цитираната съдебна практика).
- 23 Оттук следва, че различните изключения и ограничения по член 5, параграф 2 от Директива 2001/29 подлежат на стриктно тълкуване.
- 24 Необходимо е освен това да се отбележи, че член 5, параграф 5 от тази директива изисква изключенията и ограниченията на правото на възпроизвеждане да са приложими само в някои специални случаи, които не засягат нормалното използване на произведението или друг закрилян обект и не засягат неоправдано законните интереси на притежателя на правото.
- 25 Както обаче личи от текста ѝ, тази разпоредба на Директива 2001/29 просто уточнява условията за прилагане на изключенията и ограниченията на правото на възпроизвеждане, допуснати с член 5, параграф 2 от нея, а именно че тези изключения и ограничения са приложими само в някои специални случаи, при които не се засяга нормалното използване на произведението или друг закрилян обект и не се засягат неоправдано законните интереси на притежателя на правото. Следователно член 5, параграф 5 от тази директива не определя материалното съдържание на различните изключения и ограничения по параграф 2 от този член, а има значение едва когато държавите членки решат да прилагат такива изключения и ограничения.
- 26 Ето защо член 5, параграф 5 от Директива 2001/29 не може нито да засяга материалното съдържание на разпоредбите, до които се отнася член 5, параграф 2 от тази директива, нито в частност да разширява обхвата на предвидените там различни изключения и ограничения.
- 27 Освен това съображение 44 от Директива 2001/29 сочи, че волята на законодателя на Съюза е да даде възможност, когато държавите членки предвиждат изключения или ограничения по тази директива, обхватът им да бъде още по-ограничен по отношение на някои нови форми на използване на закриляни с авторско право произведения или други закриляни обекти. Обратно, нито това съображение, нито друга разпоредба на посочената директива дават възможност държавите членки да разширяват обхвата на тези изключения и ограничения.
- 28 По-конкретно, съгласно член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 държавите членки могат да предвидят изключение от изключителното право на възпроизвеждане, което авторът има върху своето произведение, по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер (наричано по-нататък „изключението за копиране за лично ползване“).
- 29 Тази разпоредба обаче не определя изрично какъв трябва да е — законен или незаконен — източникът, от който може да бъде възпроизведено произведението.

- 30 Затова е необходимо да се даде тълкуване на текста на посочената разпоредба, като се приложи принципът на стриктното тълкуване, напомнен в точка 23 от настоящото решение.
- 31 Това тълкуване изисква член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 да се разбира в смисъл, че изключението за копиране за лично ползване наистина забранява на притежателите на авторски права да упражняват изключителното си право да разрешават или забраняват възпроизвеждането спрямо лица, които правят копия на произведенията им за лично ползване, но все пак то не допуска тази разпоредба да се разбира в смисъл, че в допълнение към това изрично предвидено ограничение притежателите на авторски права са длъжни да търпят евентуалните нарушения на правата им, съпътстващи копирането за лично ползване.
- 32 Този извод също така намира подкрепа в контекста на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 и в целите на тази разпоредба.
- 33 В това отношение, от една страна, съображение 32 от Директива 2001/29 сочи, че списъкът на изключенията по член 5 от нея трябва да осигурява баланс между правните традиции в държавите членки и да гарантира функциониращ вътрешен пазар.
- 34 Оттук следва, че държавите членки могат да въвеждат или да не въвеждат различните изключения по член 5 от Директивата съобразно своите правни традиции, но след като веднъж са решили да въведат определено изключение, трябва да го прилагат съгласувано, така че да не може да накърни целите на Директива 2001/29 за гарантиране на доброто функциониране на вътрешния пазар.
- 35 Ако обаче държавите членки разполагаха с право да приемат или да не приемат законодателство, което да допуска възпроизвеждане за лично ползване и от незаконен източник, напълно очевидно е, че това би засегнало доброто функциониране на вътрешния пазар.
- 36 От друга страна, съображение 22 от тази директива сочи, че целта за оказване на адекватна подкрепа на разпространението на културата не трябва да бъде постигана, като се жертва строгата закрила на правата или като се толерират незаконни форми на разпространение на имитирани или пиратски произведения на изкуството.
- 37 В този смисъл не бива да се толерира национално законодателство, което не прави никаква разлика между копирането за лично ползване от законни източници и копирането за лично ползване от имитирани или пиратски източници.
- 38 Освен това при прилагането на национално законодателство като приложимото в главното производство, което не прокарва разграничение в зависимост от това дали е законен или незаконен източникът, от който се извършва възпроизвеждането за лично ползване, би могло да се стигне до нарушение на някои от условията по член 5, параграф 5 от Директива 2001/29.
- 39 Всъщност, от една страна, да се допусне, че такова възпроизвеждане може да се извършва от незаконен източник, би означавало да се насърчи разпространението на имитирани и пиратски произведения, което несъмнено би намалило обема на продажбите и другите законни сделки със защитени произведения, а така би било засегнато нормалното им използване.
- 40 От друга страна, предвид констатацията в точка 31 от настоящото решение прилагането на подобно национално законодателство би могло да засегне неоправдано законните интереси на притежателите на авторски права.

- 41 От изложените дотук съображения следва, че член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че не обхваща хипотезата на копиране за лично ползване от незаконен източник.
- 42 Отново в контекста на член 5, параграф 5 от Директива 2001/29 запитващата юрисдикция поставя и въпроса дали при преценката на съответствието с правото на Съюза на национално законодателство като приложимото в главното производство следва да се отчита фактът, че към момента на прилагането на това законодателство не съществуват или все още не съществуват споменатите в член 5, параграф 2, буква б) от Директивата технически мерки по смисъла на член 6 от тази директива.
- 43 В това отношение Съдът вече е постановил, че техническите мерки, споменати в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, са предназначени да ограничат неразрешените от притежателите на права действия, т.е. да гарантират правилно прилагане на тази разпоредба и по този начин да предотвратят действия, с които се нарушават строгите условия, наложени с тази разпоредба (вж. в този смисъл решение VG Wort и др., C-457/11—C-460/11, EU:C:2013:426, точка 51).
- 44 Освен това, доколкото държавите членки, а не притежателите на права въвеждат изключението за копиране за лично ползване и разрешават, за целите на посоченото копиране, това използване на произведенията или на другите закриляни обекти, то именно държавата членка, която чрез въвеждането на това изключение е разрешила копирането за лично ползване, трябва да гарантира правилното прилагане на посоченото изключение и да ограничи по този начин действията, които не са разрешени от притежателите на права (вж. в този смисъл решение VG Wort и др., EU:C:2013:426, точки 52 и 53).
- 45 От точки 39 и 40 от настоящото решение обаче следва, че национално законодателство като приложимото в главното производство, което не разграничава хипотезата, в която е налице възпроизвеждане за лично ползване от законен източник, от хипотезата, в която източникът е незаконен, не би могло да гарантира правилното прилагане на изключението за копиране за лично ползване. Обстоятелството, че не съществува техническа мярка за противодействие на незаконното копиране за лично ползване, не може да обори тази констатация.
- 46 Оттук следва, че при преценката на съответствието с правото на Съюза на национално законодателство като приложимото в главното производство не следва да се отчита фактът, че не съществуват или все още не съществуват споменатите в член 5, параграф 2, буква б) от Директивата технически мерки по смисъла на член 6 от тази директива.
- 47 Накрая, изводът на Съда в точка 41 от настоящото решение не се опровергава от условието за „справедливо обезщетение“ по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29.
- 48 В това отношение следва на първо място да се отбележи, че съгласно текста на тази разпоредба държавите членки, които решават да въведат във вътрешното си право изключението за копиране за лично ползване, са длъжни да предвидят заплащането на „справедливо обезщетение“ на притежателите на правата.
- 49 Важно е също така да се напомни, че тълкуване на тази разпоредба, съгласно което държавите членки, въвели предвиденото в правото на Съюза изключение за копиране за лично ползване, включващо като основен елемент — съгласно съображения 35 и 38 от Директивата — понятието „справедливо обезщетение“, са свободни да определят параметрите му по несъгласуван и нехармонизиран начин, при което ще съществуват различия между държавите членки, би било в противоречие с целта на посочената директива, а именно да се хармонизират някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, както и да се

възпрепятстват нарушенията на конкуренцията във вътрешния пазар, произтичащи от различия в законодателствата на държавите членки (вж. в този смисъл решение Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, точки 35 и 36).

- 50 Съгласно практиката на Съда с това обезщетение се цели авторите да бъдат обезщетени за копирането за лично ползване на защитените им произведения без тяхно разрешение, поради което то трябва да се разглежда като компенсация за претърпените от авторите вреди поради копирането за лично ползване, което те не са разрешавали (вж. в този смисъл решение Padawan, EU:C:2010:620, точки 30, 39 и 40).
- 51 В този смисъл именно лицето, което е причинило вредите, тоест лицето, което е направило копие на защитеното произведение, без предварително да поиска разрешение от притежателя на правото, по принцип трябва да поправи настъпилите вреди, като финансира обезщетението, което ще бъде заплатено на притежателя (вж. в този смисъл решение Padawan, EU:C:2010:620, точка 45 и решение Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, точка 26).
- 52 Съдът все пак допуска, че предвид практическите затруднения, свързани с подобна схема за справедливо обезщетяване, държавите членки могат за целите на финансирането на справедливото обезщетение да въведат такса, която да се заплаща не пряко от съответните частни лица, а от лицата, които могат да отразяват размера на таксата в цената за предоставянето на разположение на оборудване, апаратура и носители за възпроизвеждане или в цената на услугата по възпроизвеждане, като така в крайна сметка тежестта на таксата се понася от лицето, което ползва копията за лични цели и заплаща тази цена (вж. в този смисъл решение Padawan, EU:C:2010:620, точки 46 и 48, както и решение Stichting de Thuiskopie, EU:C:2011:397, точки 27 и 28).
- 53 На второ място, както следва от съображение 31 от Директива 2001/29, въведената от съответната държава членка схема за прилагане на таксата трябва да поддържа справедлив баланс между правата и интересите, от една страна, на авторите, на които се дължи справедливо обезщетение, и от друга страна — на ползвателите на закриляни обекти.
- 54 Упоменатото в предходната точка изискване за справедлив баланс обаче не е спазено при схема за прилагане на таксата за копиране за лично ползване като приложимата в главното производство, която във връзка с изчисляването на дължимото на правоимащите лица справедливо обезщетение не разграничава хипотезата, в която е налице възпроизвеждане за лично ползване от законен източник, от хипотезата, в която източникът е незаконен.
- 55 Всъщност при такава схема причинената вреда, и съответно размерът на дължимото на правоимащите лица справедливо обезщетение, се изчисляват въз основа на критерия за вредата, причинявана на авторите както с действията на възпроизвеждане за лично ползване от законни източници, така и с действията на възпроизвеждане от незаконни източници. Така изчислената сума след това окончателно се отразява в цената, която ползвателите на закриляни обекти заплащат в момента, в който им се предоставя на разположение оборудване, апаратура и носители, позволяващи изготвянето на копия за лично ползване.
- 56 Така непряко се санкционират всички ползватели, които придобиват такова оборудване, апаратура или носители, като се има предвид, че понасят тежестта на таксата, която е определена независимо от това дали възпроизвеждането е от законен или незаконен източник, те задължително заплащат част от обезщетението за вредата, причинявана поради възпроизвеждането за лично ползване от незаконни източници, каквото Директива 2001/29 не разрешава, и по този начин са принудени да понасят немалко допълнителни разходи, за да могат да изготвят копията за лична употреба, за които се прилага изключението по член 5, параграф 2, буква б).

- 57 Подобно положение не може да се разглежда като отговарящо на условието за справедлив баланс между правата и интересите на лицата, имащи право на справедливо обезщетение, от една страна, и на посочените ползватели, от друга.
- 58 Предвид всички изложени съображения на първия и втория въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза, и в частност член 5, параграф 2, буква б) във връзка с член 5, параграф 5 от Директива 2001/29, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство като приложимото в главното производство, което не разграничава хипотезата, в която е налице възпроизвеждане за лично ползване от законен източник, от хипотезата, в която източникът е незаконен.

По третия въпрос

- 59 С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали Директива 2004/48 трябва да се тълкува в смисъл, че може да се прилага към процедура като главното производство, в която някои задължени да заплащат справедливото обезщетение лица искат от съда да постанови решение по установителен иск срещу организацията, натоварена със събирането и разпределянето на това възнаграждение между притежателите на авторски права, която оспорва иска.
- 60 Следва да се напомни, че както сочи член 1 от нея, Директива 2004/48 цели да гарантира спазването на правата върху интелектуална собственост чрез въвеждането за тази цел на различни мерки, процедури и средства за защита в държавите членки.
- 61 Съдът е постановил, че разпоредбите на Директива 2004/48 целят да уредят не всички аспекти на правата върху интелектуална собственост, а само тези, които са свързани, от една страна, със спазването на тези права, и от друга страна, с нарушенията на последните, като изискват наличието на ефективни правни средства за защита, предназначени да предотвратят, преустановят или поправят всяко нарушение на съществуващо право върху интелектуална собственост (вж. решение *Bericap Záródástechnikai*, C-180/11, EU:C:2012:717, точка 75).
- 62 Освен това от член 2, параграф 1 от Директива 2004/48 следва, че разпоредбите ѝ само гарантират спазването на различните права, с които разполагат лицата, придобили права върху интелектуална собственост, а именно притежателите на такива права, и не могат да се тълкуват като предназначени да уредят различните мерки и процедури, които са предвидени в полза на лицата, не принадлежащи към кръга на притежателите на такива права, и които не се отнасят единствено до нарушенията на тези права (вж. в този смисъл решение *Bericap Záródástechnikai*, EU:C:2012:717, точка 77).
- 63 Процедури като главното производство, които се отнасят до действието на режима на изключението за копиране за лично ползване и до последиците му за събирането и разпределянето на справедливото обезщетение, което трябва да бъде заплащано от вносителите и/или производителите на празни носители съгласно член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, се образуват не по иск на притежателите на права с цел предотвратяване, преустановяване или поправяне на евентуално нарушение на съществуващо право върху интелектуална собственост, а по иск на икономически оператори във връзка със заплащаното от тях справедливо обезщетение.
- 64 При тези условия Директива 2004/48 не следва да се прилага.
- 65 Предвид изложените съображения на третия въпрос следва да се отговори, че Директива 2004/48 трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага към процедура като главното производство, в която някои задължени да заплащат справедливото обезщетение лица искат от

съда да постанови решение по установителен иск срещу организацията, натоварена със събирането и разпределянето на това възнаграждение между притежателите на авторски права, която оспорва иска.

По съдебните разноси

- ⁶⁶ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

- 1) Правото на Съюза, и в частност член 5, параграф 2, буква б) във връзка с член 5, параграф 5 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национално законодателство като приложимото в главното производство, което не разграничава хипотезата, в която е налице възпроизвеждане за лично ползване от законен източник, от хипотезата, в която източникът е незаконен.
- 2) Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост трябва да се тълкува в смисъл, че не се прилага към процедура като главното производство, в която някои задължени да заплащат справедливото обезщетение лица искат от съда да постанови решение по установителен иск срещу организацията, натоварена със събирането и разпределянето на това възнаграждение между притежателите на авторски права, която оспорва иска.

Подписи